

Q110v
M288r
m187r

I ცხორებამ და უწყებამ ბაბრატონიანთამ*

ჩუენ ქართველთა მეფეთა და თუ სადა მოიწივნეს ამას ქუეყანასა იგინი,
ანუ რომლით უამითგან უპყრიეს მათ მეფობა ქართლისა და, რომელი აღწერა

სუმბატ. ძმან დავითისმან

ადამ შვა სეით. სეით შვა ენოს. ენოს შვა კაინან. კაინან შვა მალელ. მალელ შვა იარედ. 5
იარედ შვა ენოქ. ენოქ შვა მათუსალა. მათუსალა შვა ლამექ. ლამექ შვა ნოე. ნოე შვა სემ. სემ
შვა ართაქსად. ართაქსად შვა კაინან. კაინან შვა სალა. სალა შვა ებერ. ებერ შვა ფალეგ.
M288v ფალეგ შვა რაგავ. რაგავ შვა სერუქ. სერუქ შვა ნაქორ. ნაქორ შვა თარა. თარა შვა აბრამ. 10
m187v | აბრამ შვა ისაკ. ისაკ შვა იაკობ. იაკობ შვა იუდა. იუდა შვა ფარეზ. ფარეზ შვა ესრომ.
ესრომ შვა არამ. არამ შვა ამინადაბ. ამინადაბ შვა ნაასონ. ნაასონ შვა სალმონ. სალმონ შვა
ბოოს. ბოოს შვა იობედ. იობედ შვა იესე. იესე შვა დავით მეფე. დავით მეფემან შვა სოლომონ.
სოლომონ შვა რობუამ. რობუამ შვა აბია. აბია შვა ასაფ. ასაფ შვა იოსაფატ. იოსაფატ შვა
იორამ. იორამ შვა ოზია. ოზია შვა იოთამ. იოთამ შვა აქაზ. აქაზ შვა ეზეკია. ეზეკია შვა
მანასე. მანასე შვა ამონ. ამონ შვა იოსია. იოსია შვა იოვაკიმ. იოვაკიმ შვა იექონია. იექონია შვა
სალათაელ. სალათაელ შვა ზორაბაბელ. ზორაბაბელ შვა აბიუდ. აბიუდ შვა ელიაკიმ. ელიაკიმ
შვა აზორ. აზორ შვა სადუკ. სადუკ შვა აქიმ. აქიმ შვა ელიუდ. ელიუდ შვა ელიაზარ.
ელიაზარ შვა მატათან. მატათან შვა იაკობ. იაკობ შვა იოსებ, ქმარი მარიამისი და ძმა კლეოპასი. კლეოპა შვა ნაომ. ნაომ შვა სალა. სალა შვა რობუამ. რობუამ შვა მოხთარ.
მოხთარ შვა ელიაკიმ. ელიაკიმ შვა ბენიამენ. ბენიამენ შვა იერობემ. იერობემ შვა მოსე. 20
Q111r | მოსე შვა იუდა. იუდა შვა ელიაზარ. ელიაზარ შვა ლევი. ლევი შვა იორამ. იორამ შვა
მანასე. მანასე შვა იაკობ. იაკობ შვა მიქია. მიქია შვა იოვაკიმ. იოვაკიმ შვა იერუბემ. იერუბემ
შვა აბრაჟამ. აბრაჟამ შვა იობ. იობ შვა აქაბ. აქაბ შვა სუმონ. სუმონ შვა იზაქარ. იზაქარ შვა
აბია. აბია შვა გაად. გაად შვა ასერ. ასერ შვა ისაკ. ისაკ შვა დან. დან შვა სოლომონ.
სოლომონ შვა შკლი ძმანი, რომელნი-იგი მოსცნა ლმერთმან ტყუებასა შინა.

1 ცხორება და უწყება Mm. 2 ქართველთ m. 3 რომლითა m. 4 დავითისამან Q. 6 მათუსალა¹ Q. მათუსალა²
Q. შვამ⁵ Q. 7 ებერა¹ m. 8 ნაქორ¹] ნაქურ MQm. 10 არამ. არამ შვა – MQm. 10-11 შვა ნაასონ ... იობედ –
MQm. 11 სოლომან m.12 რობომ¹ M. იოსაპატ¹ m. 14 იოსა¹ Q. იოსა² Q. 15 ზორაბაბლ¹ Q. აბიოდ¹ Q.
17 მატათანა¹ m. 17-18 და ძმა კლეოპასი] ძმა იოსებისი (ის[ა]ბისა Q). 18 კლეოპა MQm. რობოამ AC, რობამ
Q. რობე² MQm. მოხთარ – Q. 20 ლეუი¹ m. იარობ¹ MQm. შვამ⁵ Q. 21 იაკობ ... მიქია შვა – MQm. იოაკიმ¹
Q. რომე³ Mm, რობე³ Q. 23 გად¹ Q. გად² Q. 24 ტყუებასა Q.

* სათაურის შემდეგ: „ლმერთო და წმიდაო ღვთისმშობელო, შეიწყალე და დაიცავ ორსავე ცხორებასა შინა მისსა
დედოფალთა-დედოფალი მარიამ, რომლისა ბრძანებითა იწერებიან წმიდანი ესე წიგნნი ამინ“ (Mm).

სუმბატ დავითის ძე

M289r და ესენი, შკდნი ძმანი, | ძენი ამის სოლომონისნი, წარმოვიდეს ქუეყანით ფილისტიმით,
m188r ტყუეობით წარმოსულნი ჰურიანი, და მოიწივნეს | ეკლეცის, წინაშე რაქაელ დედოფლისა
და მისგან ნათელ-იღეს. და დაშოუს იგინი ქუეყანათა სომხითისათა და მუნ დღეინდელად
დღედმდე შვილნი მათნი მთავრობენ სომხითს.

და ოთხნი ძმანი მათნი მოვიდეს ქართლს. ხოლო ერთი მათგანი, სახელით გუარამ, 5
განაჩინეს ერისთავად, და ესე არს ერისთავი ქართლისად და მამამ ბაგრატიონთამ. და ესე
ქართლისა ბაგრატონიანნი შვილისშვილნი და ნათესავნი არიან მის გუარამისნი.

ხოლო ძმამ მისი, სახელით საპაკ, წარვიდა კახეთს და დაემზახა იგი ნერსეს. და სხუანი
ორნი იგი ძმანი ამათნი, სახელით ასამ და ვარაზგარდ, წარვიდეს კამბეჩანს, და მოკლეს მათ
სპარსთა სპასალარი და დაიპყრეს კამბეჩანი, და დასხდეს იგინი მუნ ცხოვრებად ხორნაბუჯს. 10
და ამა უამამდე შვილნი მათნი მთავრობენ მას შინა.

ხოლო ვინამთგან მოაკლდა მეფობამ შვილთა გორგასლისათა, მით უამითგან ეპყრა
უფლებამ ქართლისა აზნაურთა ვიდრე ამათადმდე. არამედ დაესრულა უფლებამ ქართლისა
აზნაურთამ ბოროტთა საქმეთა მათგან.

მას უამსა მცხეთას კათალიკოსი იყო სკმონ-პეტრე; და მცხეთა ალთხელდებოდა და 15
ტფილისი აღშენდებოდა, არმაზი შემცირდებოდა და კალამ განდიდდებოდა. და სპარსნი
უფლებდეს ქართლს, კახეთს, ჰერეთს, სომხითს, სივნეთს, ასპურანგს.

მას უამსა კათალიკოსი იყო მცხეთას სამოელ. და ერთად შეკრბა ყოველი ქართლი და
გამოარჩიეს გუარამ დავითის ნათესავისაგან, მოწევნული ძმათა მისთა თანა, ასამს და ვარაზ-
ვარდს, რომელნი-იგი ზემო ვაკენენით. ესენი წარმოვიდეს ეკლეცით, რომელნი მონათლნა 20
M289v რაქაელ დედოფლისაგან, ძმანი შკდნი ჰურიანი, ტყუეობით მოსრულნი ქუეყანით | ფილისტიმ-
m188v Q111v ით, და ნათელ-იღეს | ეკლეცის კელითა რაქაელ დედოფლისამთა, რომელმან სამთა მათგანთა
უცვალა სახელი: რამეთუ ერთსა სახელ-სდგა მუშელ და ერთსა – ბაგრატ, რომელ არს მამამ
ბაგრატონიანთამ, ერთსა – აბგავარ; ერთი შემოიყვანა სიძედ და ორნი მათგანნი ამზახნა
სომხითის მეფეთა.

1 სოლომონისანი Q, სოლომანისნი m. 1-2 წარმოვიდეს ... ჰურიანი და – MQm. 2 რაქაელ m. დედოფლისად Q.
5 და – m. მათნი – m. სახ ლით M, სახლით m. გურამ Qm. 6 განჩინეს Q. და ესე ... ბაგრატიონთამ – MQm.
7 ბაგრატონიანი MQ, ბაგრატიონიანი m. გურამისნი Q. 8 საპაკ Mm. დაემზახამ Q. სხუახნი Q. 9 ძმანი] ძმა
MQm. ვარზვარად M, ვარაზვარად Qm. კანბეჩანს m. 10 კანბეჩანი Q. ~ მუნ იგინი Q. ხარნაბუჯს M. 11 ამა] ამ
ამ MQm. 12 მეფობა Mm. 13 უფლება Mm. ამათადამდე MQm. უფლება Mm. 14 მათგან Q. 16 აშენდებოდა m.
კალამ Mm. განდიდებოდა m. 17 სავანეთს Mm, სვანეთს Q. ასპორანგს MQm. 18 კათალიკოზი Q. 19 გამოარჩივეს m.
გურამ Qm. მოწევნული m. ოსამს MQm. 19-20 ვარზვარადს MQ. 20 ვახსენენით Q. ესენი] ესე MQm.
მონათლნა] მონათანი Mm. 21 რაქაელ m. შკდნი – Mm. ტყუეობით Q. ქუეყნით Q. 22 რაქაელ Q. 23 ერთსად Q.
მუშელ] მოშალე Mm, მობალე Q. მამა Mm. 24 ბაგრატიონთა m. ერთსა + სახელ Q. ამზახა Mm, ამზახონ Q.
25 სომხითს Q.

სუმბატ დავითის ძე

ხოლო ოთხნი ესე ძმანი წარმოემართნეს ქართლს, ვითა ზემო ვაქსენეთ, და გუარაბი განაჩინეს ერისთავად. და მოსცა ამას მეფებან ბერძნთამან პატივად კურაპალატობად და წარმოგზავნა მცხეთას. და ამან დადვა საფუძველი ჯუარისა ეკლესიაში, რომელ არს მცხეთას.

ხოლო სამნი ესე ძმანი წარვიდეს კახეთს, და საპაკ დაემზახა ბაკურს, ძესა ნერსესსა, ხოლო ასამ და ვარზავარდ წარვიდეს კამბეჩონს, და გარდაუქციეს ერი ვეზანს, ერისთავსა ბაჟარ ჩუბინისსა, და ვეზან მოკლეს. და დაიპყრეს მათ კამბეჩონი. 5

და იყო მას უამსა მცხეთას კათალიკოსი სამოელ. და ამის ზე ტფილისისა მკუდრთა ეკლესიისა გებად იწყეს, რომლისა ნახევარსა ყოველი ერი აშენებდა, და ნახევარსა – ერთი ვინძე დედაკაცი. 10

და კათალიკოსი იყო მცხეთას ბართლომე.

და შემდგომად ამის გუარამისსა ერისთავობდა ძე მისი სტეფანოზ და ძმად დემეტრესი. და აშენებდეს ეკლესიასა ჯუარისასა მცხეთას.

და ამის ზე წარვილ ერეკლე, მეფებან ბერძნთამან, და მივიდა ტფილისად, და დადგა დამართებით ციხესა კალისასა. და ციხისთავმან ქმა-უყო ციხით გამოღმართ და პრქუა ერეკლე მეფესა: „რომელსა გასხენ წუერნი ვაცისანი და ვაცბოტისა კისერი გათქს“. მაშინ, ვითარცა | ესმა სიტყუად ესე | ერეკლე მეფესა, განრისხნა მისთვს, და აღმოიკითხა წიგნისაგან დანიელ წინასწარმეტყუელისა სიტყუად იგი, ვითარმედ: „აღმოვიდეს ვაცი დასავლისად და შემუსრნეს რქანი აღმოსავლისა ვერძისანი“. და თქუა მეფემან: „უკუეთუ იყო ჩემდა სიტყუად ეგე კადნიერებისათვს ჩემისა, მისაგებელი ორკეცი დაგიტეო შენ“. და დაუტყვა ტფილისს ჯიბლუ ერისთავი ბრძოლად ციხესა ტფილისისასა, და თუთ წარემართა ბალდადს. და მივიდა გარდაბანს, ვარაზ გაგელისასა, და დაილაშქრა აღგილსა მას, რომელსა პ[რ]ქუან ხუზაშენი. და ნათელ-სცა ერეკლე ვარაზ გაგელსა და ყოველსა ერსა მისსა. და Q112r იწყო შენებად ეკლესიასა, რომელი-იგი უბრწყინვალეს არს ყოველთა ეკლესიათა. და წარვიდა ბერდუჯს და დადგა გულსა სოფლისასა. და აღმართა ჯუარი ქვისად და დადვა საფუძველი 25

1 ზემო] ზემოთა Q. გურამ m. 2 კურტპალატობა Mm. 2-3 და წარმოგზავნა მცხეთას – MQm. 5 სამი Mm. სპაკ M, საჭკ m. დაუზახა Mm. ნერსესსად Q. 6 ხოლო] და MQm. უსამ MQm. ვარზავარად M, ვარაზვარად m. კამბეჩანს Q, კამბეჩოვანს m. ვეზაზნ M, კეზანს m. ერისთავი MQm. 7 ბაჟარ ჩუბინისსა – MQm. და ვეზან მოკლეს – MQm. კამბეჩანი Q. 8 კათალიკოზი Q. 9 ნახევარი m. 11 ქათალიკოზი Mm, კათალიკოზი Q. 12 გურამისასა m. ერისთავიბდა Mm. მმა Mm. 14 ერაკლე MQ. 15 ქმა-Q. პქუა Mm. 16 პერეკლე M, პერაკლე Q. წუერნი Q. ვაც-ბოროტისანი Mm, ვაც-ბოროტისნი Q. კისერი გათქს – MQm. 17 ვითარცა – MQm. სიტყუად ესე – MQm. პერაკლე Q. 18 ვაცი] ვაცი m. 19 დასავლისა Mm. უკუეთუ M. 20 სიტყუა Mm. კადნიერებისა Q. 21 ტფილისი MQm. ტფილისსად Q. 22 და მივიდა – Q. დაღაშქრად Q. 23 პერაკლე MQ. ვარზა გრიგოლისი MQ, ვარაზა გრიგოლისი m. 23 ერსად Q. 24 ეკლესისა Q. 25 სოფლისასა] სოფიოსასა Mm. ქვისა Mm.

სუმბატ დავითის ძე

წმიდისა ღმრთისმშობელისა ეკლესიისად და აღასრულა გუმბათი მისი. ხოლო მან ჯიბღუ წარიღო კალა და ციხე იგი ტფილისისად გამოიღო და ციხისთავი იგი შეიპრა და დრაპენითა პირი აღუსო ამისთვის, რამეთუ თქუა სადიდებელი იგი მეფისა პერაკლესი. ხოლო კადრებისა მისთვის ტყავი გაჰქადა და მეფესა მისწია იგი გარდაბანს, ვარაზ გაგე-ლისსა. და გარდაბანით მეფემან მიცვალა ლალს, და უწოდა მეწეკევნელთა მთავარსა, ნათელ-სცა და წარვიდა ბალდადს. და გამოიღო ბალდადი და შეიპრა ხუასრო მეფე და m189v მოაღებინა ძელი ცხოვრებისად. და იწყო შენებად იერუსალემისა. და დასუა | მოდისტოს M290v პატრიაქად. და წარმოემართა აქათვე და მოვიდა წელსა მეშვეობას. | და ვიდრე მოსლვადმდე მისსა ტფილისის ეკლესიად სიონი განესრულა, ხოლო ჯუარისა ეკლესიასა აკლდა.

და მან ერეკლე მეფემან ტფილის და მცხეთას და უჯარმოს ქადაგნი განავლინნა, რამთა ყოველნი ქრისტიანენი ეკლესიასა შევიდენ და ყოველნი მოგუნი და ცეცხლისმსახურნი, რომელნიცადა არა მოინათლნენ, მოისრნენ.

ხოლო მათ ნათლისლებად არა ინებეს, არამედ ზაკუვით აღერივნეს ქრისტიანეთა თანა. და მიაწიეს ყოველთა მათ ზედა მახული. და ეკლესიათა შინა მდინარენი სისხლთანი დიოდეს. და განწმიდა სჯული ქრისტეს, ღმრთისა ჩუენისად, და წარვიდა ერეკლე მეფე სამეფოდვე 15 თუსად.

და მთავრობდა ქართლს იგივე სტეფანოზ დიდი. კათალიკოსი იყო მეორე ბართლომე.

მის ზედავე და შემდგომად მისსა მთავრობდა ადარნასე, ძე მის სტეფანოზისი. და მის ზედა სამნი კათალიკოსნი იცვალნეს: იოვანე, ბაბილა და თაბორ. და ამისა შემდგომად მოკუდა ადარნასე მთავარი და მის წილ დაჯდა სტეფანოზ, ძე მისი. და მან განასრულა ეკლესიად ჯუარისად და განაწესა მუნ ჯუარისა კრებად, და დაჯდა ტფილის ცხოვრებად. და კათალიკოსი იყო სამოელ და ენონ. და მის ზე ქუეყანად ქართლისად აღწერეს და წარიღეს საბერძნეთს. და ამბავი მოიწია, ვითარმედ ბალდადი დაიპრეს აგარის ნათესავთაო.

და ამის სტეფანოზისა შემდგომად ერისთავობდა ძე მისი გუარამ | კურაპალატი. და m190r შემდგომად მისსა ვარაზ-ბაკურ, ძე მისი ანთიპატოს-პატრიკიოსი, რომელმან გარდაბანელნი 25

1 ეკლესიისა M, ეკლესიისა m. გუმბადი MQ. 3 დრაკნითა Q. მეფისად Q. ჰაკლესი M, პერაკლესი Qm.

4 კადრებისა] კადნიერებისა m. გაგადა Q. 4-5 გაგელისასა] გრიგოლისასა MQm. 7 ძელი] ძალი Mm. შენება m. იელუსალემისა Mm, ისრუსალემისა Q. 9 ეკლესიად სიონი – Q. სიონი – Mm. ეკლესიისად Q. 10 პერაკლე Q. ტფილის M, ტფილისი m. 11 ეკლესიას Q. შევიდნენ Qm. 13 ნათლისდება Mm. ქრისტიანთა Q. 15 განწმინდნა Q. ღმრთისად Q. პერაკლე MQ, პერეკლე m. 16 თუსდა m. 17 პმთავრობდა Q. ქართლსა m. ქათალიკოზი Mm, კათალიკოზი Q. 18 პმთავრობდა Q. ადრანასე m. 19 ქათალიკოზნი Mm, კათალიკოზნი Q. 19-20 მოკუდა ადარნასე მთავარი და მის წილ დაჯდა – MQm. 21 კრება Mm. ტფილის Mm. 21-22 ქათალიკოზი Mm, კათალიკოზი Q. 23 პამბავი Q. მოაწია m. 24 სტეფანოზისად Q. ერისთავისად Mm. გურამ m. კურატპალატი Q. 25 ანთიპატრიკოსი MQ, ანთიპატრიკოსი m. გარბანელნი M, გარდაბნელნი Q.

სუმბატ დავითის ძე

M291r მოაქცივნა. და მერმე ნერსე და ძენი მისნი – ფილიპე და სტეფანოზ და ადარნასე. და ძენი მისნი – გურგენ ერისთავი, აშოტ კურაპალატი.

ხოლო აშოტ კურაპალატი მთავრობდა ქუეყანასა მას შინა და სახლად მისა იყო ბარდავი და ტფილისი, და ჰქონდა მას ქუეყანა, რომელ არს გარემოს მისსა. და მაშინ გაძლიერდა კელმწიფება აგარიანთა და იწყეს ძიება აშოტ კურაპალატისა. და ვერ უძლო 5 წინააღმდეგომად მათდა აშოტ და ივლტოდა მათგან. და წარემართა, რათა წარვიდეს საბერძნე-თად. და თანა ჰყვეს მას დედა და ცოლი და ორნი ძენი, ასაკითა ჩხილნი – უხუცესი ადარნასე და შედეგი ბაგრატ. ხოლო უმრწემესი ძე გუარამ ჯერეთ არა ესუა. და ერთ თუსი 10 მცირედ ჰყვა თანა, მკუდრნი მისნი, დედაწულითურთ და შვილითურთ. მოიწივნეს მთასა ჯავახეთისასა, კიდესა დიდისა მის ტბისა ფარავნისასა დამაშურალნი სლვისაგან და გარდა კდეს განსუენებად კიდესა მის ტბისასა. ჭამეს რამ პური, და მცირედ მიერულა. და მძინარეთა 15 ეწივნეს დიდნი ლაშქარნი სარკინოზთანი. მაშინ შეეწია ღმერთი აშოტ კურაპალატსა და კნინსა მას ლაშქარსა მისსა მოსცა ძლევა მათ ზედა, და მოსრნეს სიმრავლენი ურიცხუნი. წარმოვიდეს მუნით და მოიწივნეს კევსა შავშეთისასა.

ხოლო გევი შავშეთისა უშენებელი იყო მაშინ, გარეშე მცირედთა სოფელთასა. რამეთუ 15 M291v უამთა სპარსთა უფლებისასა აოკრდა, ოდეს-იგი ყრუმან ბალდადელმან შემუსრნა ციხენი ყოველნი და მოვლო შავშეთიცა და ღადონი. და კუალად, შემდგომად მისსა სრვამან სატლო- 20 m190v ბისამან მოაკრა შავშეთი, კლარჯეთი, და მცირედლა დაშოუს | კაცნი ადგილ-ადგილ. ხოლო დაშოომილთა მათ მკუდრთა შავშეთისათა შეიწყნარეს იგი სიხარულითა და სიყუარულითა, და დაემკუდრა მუნ. და მისცა ღმერთმან გამარჯუება და აქელმწიფა იგი შავშეთ-კლარჯეთსა 25 ზედა. და მან სოფლები ზოგი იყიდა საფასითა და ზოგი ოკერი აღაშენა, და განამრავლა სოფლები აშოტ კურაპალატმან ქუეყანათა მათ შინა. და მისცა ღმერთმან და განამტკიცა 30 Q113r კელმწიფება მისი ნებითა ბერძენთა მეტვისათა.

და ამან აშოტ კურაპალატმან პოვა კლარჯეთის ტყეთა შინა კლდე ერთი, რომელი

1 მერმე] მოისრა MQm. 2 კურატპალატისა MQm. 3 ქუეყანასა მ. სახლად] სახელად Mm. მისსა Q. 5 კელმწიფება Mm. ძიება Mm. კურატპალატისა Q. 6 წარ(ა)ემართა M] + იგი Q. 7 მას] მათ MQm. 8 შედეგი – MQm. უმრწამესი m. გურამ მ. ერი] არა ერი MQ, არა ერთი m. 9 მკუდრნი] მკუდრნი m. 10 დიდსა Mm. დამშურალნი Q. და – m. გარდახდეს Q. 11 განსუბნებლად Q. რა Mm. 12 მაშინ] და – Mm. კურატპალატსა Q. 13 ძლევა Mm. და – m. 14 მუნით – MQm. მოიწივნეს] მოვიდნეს m. 15 შავშეთისა Mm. მცირედთა – m. სოფელთასა მ. 16 ყრუმ მ. 17 შავშეთი Q. 17-18 და ღადონი ... კლარჯეთი – Q. 17 სრვამან] სლვამან Mm. 18 კალარჯეთი m. მცირეთლა m. 19 შავშეთისათა + ქუეყანისა m (მოგვიანებით „ქუეყანისა“ შემოუხაზავთ ზედმეტობის ნიშნად). 20 გამარჯუება Mm, გამარჯუბა დ Q. შავშეთ-კლარჯეთსა M, შავშეთ-კლარჯეთსა დ Q. შავშეთ-კალარჯეთსა m. 21 საფასოთა Mm. ოკერ m. 22 სოფელი M] – m. კურატპალატმან Q. 23 კელმწიფება Mm. 24 ამან აშოტ კურაპალატმან პოვა – MQm. რომელ m.

სუმბატ დავითის ძე

პირველ ვახტანგ გორგასალს ციხედ აღეშენა, სახელით არტანუჯი; და აოქრებულ იყო ბალდადელისა მის ყრუობითგან. იგი განაახლა აშოტ და აღაშენა ეგრეთვე ციხედ, და წინა კერძო მისსა ქუეშეთ აღაშენა ქალაქი. და აღაშენა ციხესა მას შინა ეკლესიად წმიდათა მოციქულთად – პეტრესი და პავლესი და შექმნა მას შინა საფლავი თუსი. და დაემკვდრა ციხესა მას შინა ცხოვრებად. და მერმე კუალად ეუფლა ქუეყანათა ვიდრე კარადმდე ბარდავის ქალაქისა. და მრავალგზის მოსცა ღმერთმან აშოტს კურაპალატსა ძლევად და დიდი დიდებად ბრძოლათა შინა.

და იყო, ერთსა შინა უამსა განვიდა აშოტ, რახთამცა შეკრიბა ლაშქარი ბრძოლისათუს სარკინოზთადსა. მოვიდა იგი აღგილსა რომელსამე და განავლინნა ლაშქრის მაწუეველნი. და M292r ვიდრე არღარა შეკრებულ იყო | ლაშქარი იგი მისი მის თანა, დაესხნეს მას სარკინოზნი 10 უცნაურად და აოტეს იგი. წარმოემართა და მოიწია ქევსა ნიგალისასა და იწყო ძებნად ერისა, რახთამცა ვითა განიმრავლა ლაშქარი თუსი. და წარმოემართნეს მოსლვად მის m191r წინაშე იგინი, რომელთა მან უბრძანა. ხოლო იგინი მოვიდეს კლვად | მისსა. მაშინ, ვიდრე მოწევნადმდე მათდა კარად მისსა, არა უწყოდა აშოტ ზაკუად მათი. და რაჟამს მოიწივნეს 15 იგინი კარად მისსა, მაშინდა აგრძნა, რად-იგი ეგულვებოდა მათ. და არა ჰყვა მას ერთ თუსი თუნიერ მცირედთასა, რომლითა ვერ წინა-აღუდგებოდა იგი მათ. ამისთუსცა შეივლტოდა აშოტ კურაპალატი ეკლესიად. და მოწყლეს იგი მახულითა საკურთხეველსა ზედა, და შეისუარა საკურთხეველი იგი სისხლითა მისითა, რამეთუ დაკლეს იგი მუნ, ვითარცა ცხოვარი, აღსავალსა საკურთხევლისასა. და სისხლი იგი მისი დათხეული დღესცა საჩინოდ 20 სახილველ არს.

ხოლო ესმა რად ესე ამბავი ერსა მისსა, რომელნი-იგი იყვნეს დოლისყანასა, ვითარმედ მოიკლა უფალი იგი მათი აშოტ კელითა ოროზ-მოროზის ძეთამთა, წარვიდეს დოლისყანით და დევნა უყვეს მკლელთა მათ უფლისა თუსისათა. დაეწივნეს მათ სავანესა ზედა ჭორო- Q113v ხისასა, მოსრნეს იგინი ბოროტად, ვიდრემდის არა დაუშთა არცა | ერთი მათგანი. და წარმოილეს მკუდარი აშოტ კურაპალატი და დაფლეს მისსა მას საფლავსა შინა, ციხესა 25

1 ~ გორგასალს ვახტანგს MQ. [სახელით Q. არტანუჯ M. 2 ყრუობითგან] ყრუთგან მ (წერებულა: „ყრუსაგან“). განაახლა MQm. აშოტ – m. 3 ქუმშეთ Q. ციხესამ Q. 4 დაემკვდრა + ციხესა Q. 6 კურატპალატსა Q. 7 დიდება Mm. 8 აშოტ – MQm. შეიკრიბა MQ, შეიკრიბნა m. 9 და¹ – MQm. განავლინნა Q. მაწუეველნი] მწუერვალნი Mm, მწუმრვალნი Q. 10 არღარად Q. 11 მოაწია Mm. კეუსამ Q, კეუსა m. ნიგლისასა m. 12 ლაშქარნი m. მოსულად Q. 13 კლვად] კალავდი QMm. 14 ზაკვა Q. 14-15 და რაჟამს ... ეგულვებოდა მათ – MQm. 16 მცირედთასა Q. რომლითა – Mm. 17 კურატპალატი Q. 18 საკურთხეულსა m. საკურთხეულისასა m. დღესაც m. 20 სახილველად არის m. 21 რა Mm. დოლით ფანით Mm. 22 კელით Q. 23 უფლისამ Q. და დეწივნეს m. სანავესა ბერძ.] საგანეთა QMm. 24 არცა – Mm. 25 კურატპალატი Q. საფლავსამ Q.

სუმბატ დავითის ძე

არტანუჯისასა, ეკლესიასა წმიდათა მოციქულთასა – პეტრესი და პავლესისა. რამეთუ
მოიკლა ესე აშოტ კურაპალატი დასაბამითგან წელთა ხ[~] კ[~] ლ, ქრონიკონსა მეათცამეტედ
M292v მოქცეულსა შინა მ[~] ვ, თუესა იანვარსა ოცდაცხრასა.

და დაუტევნა სამნი ძენი: უხუცესი ადარნასე და შედეგი მისი ბაგრატ. ესე ორნი თანა
ჰყვეს მას, რაჟამს-იგი მოიწია შავშეთ-კლარჯეთი, ხოლო უმრწემესი გუარამ არტანუჯს 5
მოსლვას[ა]და შინა დაებადა.

და შემდგომად აშოტის სიკუდილისა, მამისა მათისა, რომელ გარეთ ქუეყანად
ჰქონდა ძეთა აშოტისთა, წაუღეს სარკინოზთა, რამეთუ იყვნეს იგინი უსრულ ჰასაკითა. ხოლო რაჟამს სრულ ჰასაკ იქმნები იგინი, კუალადცა მოსცა ღმერთმან მათვე ყოველივე
იგი ნაქონები მამისა მათისად. და ვიდრე უსრულოდა იყვნეს იგინი ჰასაკითა, იზარდებოდეს 10
ციხესა შინა არტანუჯისასა, და იყვნეს ხარკის მიმცემელ სარკინოზთა ყოველნივე ქევნი
შავშეთ-კლარჯეთ-ნიგალისანი. ხოლო არტანუჯით გამოღმართ დაიპყრეს მათ ნაქონები იგი
m191v მამულები მამისა მათისად, დასუეს ბაგრატ კურაპალატად. | და წარმართა ღმერთმან
კელმწიფებად მათი.

T135r | და იყვნეს ძენი უხუცესისა მის ძმისა მათისა, აშოტის ძისა ადარნასესნი, სამნი: 15
გურგენ, რომელ-იგი დღეთა სიბერისა მისისათა კურაპალატად დასუეს, და ძმანი მისნი:
აშოტ კეპელად და სუმბატ არტანუჯელი, რომელი კელმწიფობასა მისსა დასუეს ანთიპა-
ტოს-პატრიკად. და ძენი ბაგრატ კურაპალატისანი სამნი: დავით, რომელი შემდგომად მამისა
თუსისა დასუეს კურაპალატად, ადარნასე და აშოტ. და ძენი უმრწემესისა აშოტის ძისა
გუარამისნი ორნი: ნასრა და აშოტ.

ხოლო აშოტ კეპელად, ძე ადარნასესი, გარდაიცვალა ქრონიკონსა პ[~] ზ, და დაუტევა
გურგენ, რომელი შემდგომად კურაპალატად დასუეს, და სუმბატ არტანუჯელი ანტიპათოს-
პატრიკი.

M293r | გარდაიცვალა აშოტ, ძე მამთვლისა გუარამისად, უწინარეს მამისა თუსისა ქრონიკონსა
პ[~] თ. არა დაუტევა ძე.

1 არტანუჯისსა Q. 2 კურატპალატი Q. დასაბამითგანთა Q. ტ[~] კლ Q. ქორონიკონსად Q. 3 თუშსა Q.
4 დაუტევნა m. ადრანასე m. 5 უმრწამესი MQm. 7 სიკუდილსა Mm. ქუეყნა Mm. 8 ჰქონდათ Mm. ძეთა აშოტსთა
– MQm. ასაკითა Mm. 9 სრულ ასაკ Mm. იქმნეს Mm. ყოველივე – Mm. 10 ასაკითა Mm. იზარდებოდეს Q.
12 კალარჯეთ m. ნიგლისნი m. მათ] მათი MQm. 13 მამულები – MQm. დასუშს Q. კურატპალატად Q,
კურადპალატად m. 14 კელმწიფება Mm. 15 ძმისად Q. ადრანასესნი m (შემდეგაც ყველგან „ადრანასე“).
16 მისისათა] მისისასა m. კურადტპალატად m. კურატპალატად Q. დასუშს Q. 17 კეპელაა Mm. კელმწიფობს Q.
18 -პატრიკად] -პატრიაკად M, -პატრიაქად m. კურატპალატისანი Q, კურადპალატისანი m (შემდეგაც ყველგან
არის „დ“). 19 კულატპალატად Q. უმრწამესისა Q. 20 ნასარ m. 21 კეპელაა Mm. 22 კულატპალატად Q.
დასუშს Q. 22-23 ანთიპატრიაკი m. 24 მამეფლისა M, მამეფლისა m. გურამის Q. ქორონიკონსად Q.

სუმბატ დავითის ძე

გარდაიცვალა ადარნასე, ძე ბაგრატ კურაპალატისად, ქრონიკონსა ჟ ~ დ, სიცოცხლე-
სავე მამისა თჯისისასა, და არა დაუტევა შვილი. და მამა მისი, ბაგრატ კურაპალატი, ძე
Q114r აშოტ კურაპალატისად, გარდაიცვალა ქრონიკონსა ჟ ~ კ | და დაუტევნა ძენი: დავით, რომელი
შემდგომად მისსა კურაპალატ ყვეს; და მოიკლა იგი კელითა მამის ძმისწულისა თჯისას,
ნასრა გუარამის ძისითა, სიცოცხლესავე შინა გუარამისას, ქრონიკონსა რ ~ ა, სუფევასა შინა 5
T135v გუარამისასა. ხოლო გუარამ მამფალი, მამის ძმა მისი, მამა ნასრესი, უბრალო იყო
სისხლისაგან დავით კურაპალატისადთა; და დაუტევა ამან დავით მოკლულმან ძე | მცირე
ადარნასე, მოუწიფებელი ჰასაკითა, ხოლო ნასრ მკლველი ივლტოდა სამეფოსა კოსტანტინე-
პოლეს და იყო მუნ მრავალ წელ.

და ამისსა შემდგომად დასუეს გურგენ, ძე ადარნასესი, კურაპალატად, დიდისა აშოტ 10
კურაპალატის ძისად.

გარდაიცვალა გუარამ მამფალი, ძე აშოტ დიდისად, მამა ნასრისად, ქრონიკონსა რ ~ ბ.

და გარდაიცვალა აშოტ, ძე ბაგრატ კურაპალატისად, ქრონიკონსა რ ~ ე.

m192r და ამისსა შემდგომად გამოვიდა ნასრ სამეფოთ და მოვიდა აფხაზეთს. და | იყო
მაშინ აფხაზთა მეფე ბაგრატ, დისიძე ნასრისა, და შესწია მან, დიდითა ლაშქრითა, მეფემან 15
აფხაზთამან, და მუნით გარდამოვიდა ნასრ სამცხეს და შეკრიბა სხუამცა ლაშქარი ურიცხვ.
M293v ხოლო ადარნასე, ძე მოკლულისა კურაპალატისად, განვიდა ბრძოლად მისა, და მიჰყვა მის
თანა შეწევნად ადარნასესა გურგენ კურაპალატი და შვილი მისნი. და ყვეს ბრძოლად და
ომი დიდი ნასრის ზედა. და შეეწია ღმერთი მცირეთა ამათ ადარნასეს კერძოთა და სძლეს
ნასრას, მეოტ ქმნეს, შეიპყრეს და მოკლეს ნასრა კევსა სამცხისასა, სოფელსა ასპინძას, 20
ქრონიკონსა რ ~ ს. და არა დაუშთა შვილი ნასრას, და აღიკოცა საქსენებელი მისი.

ადარნასე, ძე დავით კურაპალატისად, დასუეს ქართველთა მეფედ [ნაცვლად] მის
მოკლულისა. და ამან ადარნასე, ძემან დავით მოკლულისამან, აღაშენა ბანა კელითა კურიკე
ბანელისადთა, რომელი-იგი იქმნა პირველ ეპისკოპოს ბანელ.

და მამფალი სუმბატ არტანუჯელი, ძე ადარნასესი, ძისა აშოტ დიდისად, გარდაიცვალა 25
ქრონიკონსა რ ~ თ და დაუტევნა ძენი ორნი: ბაგრატ მამფალი არტანუჯელი და დავით მამფალი.

1 კურატპალატისი Q. 2 თჯისა Q. მამა Mm. კურატპალატი Q. 3 კურატპალატისა Mm. 4 კურატპალატ Q.
მამის] მის Q. 5 გუარამისსა [გუგობასა Mm] – Q. 6 მ ~ მ ~ აფხელი M, მამეფელი m. ძმა Mm. მამა Mm.
7 სისხლითგან Q. კურატპალატისადთა Q. 8 ადრანასე m. მოწიფებული m. ასაკითა m. ნასრს Q.
8-9 კოსტანტინეპოლედ MQ. 10 დასუსს Q. ადარნასეს Q, ადრანასესი m. 10-11 კურატპალატად დიდისად აშოტ
კურატპალატისა ძისად Q. 12 მამეფელი Mm. მამა ნასრისა Mm. 13 და – m. 14 სამეფოთა m. 15 დისიძე ყაუხჩ.]
დისძე MQm. 16 გარდამოვიდა] გამოვიდა Q. შეიკრიბა MQm. სხუაცა Mm. 17 მოკლულისად Q. კურატპალატისა
Mm. 18 შეწეუნად m. ადარნასესად Q. კურატპალატი Q. ბრძოლა Mm. 19 ნასრს Q. კერძოთა] კერძოა Q.
20 მეოტი ქმნეს (M: ქმნე ~ ეს) Mm. ნასრი Q. სამცხისასა] მცხეთისასა MQm. 22 კურატპალატისა Q.
25 მამეფელი Mm. 26 მამეფელი Mm. და დავით მამფალი – Mm.

სუმბატ დავითის ძე

T136r | და სიცოცხლესავე შინა სუმბატ არტანუჯელისასა მოისრა ნასრ; და ქუეყანად
ნასრისი დაიპყრეს სხუათა ამათ მთავართა.

ხოლო გურგენ კურაპალატი წარვიდა ტაომთ, კალმახით, მამულით თჯით, ცხოვ-
რებად შავშეთს და არტანს. და ამისსა შემდგომად შეიმტერნეს ურთიერთას და შეკრიბეს
Q114v ლაშქარი ერთმანერთსა ზედა: ერთ კერძო გურგენ | კურაპალატმან და ერთა მისთა, მეორე 5
m192v კერძო ადარნასე, ქართველთა მეფემან, და ბაგრატ არტანუჯელმან. მოვიდეს ესენი ქევსა
M294r არტანისასა, სოფელსა მგლინავსა, | და პბრძოლეს ერთმანერთსა. და მეოტ იქმნა გურგენ 10
და ადარნასესი, ძისა აშოტ დიდისამ, ქრონიკონსა რ~ი~ა. და დაუტევნა | ორნი ძენი: ადარნასე
და აშოტ, რომელიცა შემდგომად ერისთავთერისთავად დასუეს.

5

10

შემდგომად გურგენ, მამისა თჯისასა კურაპალატისა, გარდაიცვალა ადარნასე ქრონი-
კონსა რ~ი~ჰ, და დაუტევნა ორნი ძენი მცირენი: დავით ერისთავთერისთავი და გურგენ,
რომელი შემდგომად, მერმე, დიდი ერისთავთერისთავი იყო.

და გარდაიცვალა ბაგრატ მამფალი არტანუჯელი, ძე სუმბატისი, ქრონიკონსა რ~კ~თ,
თუესა აპრილსა კ~, დღესა აღვსებასა, და დაუტევნა ძენი ოთხნი: ადარნასე, რომელი-იგი 15
მონაზონ იქმნა და ბასილი სახელ-იდვა, გურგენ ერისთავი, აშოტ და დავით.

15

გარდაიცვალა დავით ერისთავი, ძე ადარნასესი, ძისა გურგენ კურაპალატისამ, ძმად
დიდისა გურგენისა, ქრონიკონსა რ~კ~ჸ, და არა დაუტევა შვილი.

აშოტ ერისთავთერისთავმან, ძემან გურგენ კურაპალატისამან, რომელსა ეწოდა კუხი,
აღაშენა ტბეთი შავშეთს და განასრულა იგი ყოვლითა განგებითა, და დასუა პირველად
T136v ეპისკოპოსად სანატრელი სტეფანე | უწყებითა სულისა წმიდისამთა. და გარდაიცვალა ესე 20
აშოტ კუხი ქრონიკონსა რ~ლ~ჸ, და არა ესუა შვილი.

20

და ამისსა შემდგომად გურგენ, ძმისწული მისი, ძე ადარნასესი, დასუეს ერისთავთერის-
თავად.

25

გარდაიცვალა დავით, ძე ბაგრატ არტანუჯელისამ, ქრონიკონსა რ~მ~ბ, და დაუტევა
ძე მუცელსა შინა ცოლისა თჯისისასა, რომელსა-იგი ეწოდა ბაგრატ.

2 სხუამთა Q. 3 კურატპალატი Q. წარვიდა Mm. 4 მისსა Q. შეკრბეს Q. 5 კურატპალატმან Q.
8 კულატპალატი Q. წყლეს ... მოქუდა – MQm. მით] მისითა Mm. გურგენ კურაპალატი – MQm. 10 და
აშოტ – MQm. 11 მამისამ Q. კულატპალატისა Q. გარდაიცვალა ადარნასე] გარდა Q. 12 და – Mm.
ერისთავთაერისთავი Mm. 13 მერმე] მემე Mm (ჭ – ქ). 13 ერისთავთაერისთავი Mm. 14 და – Q. მამეფელი
Mm. სუმბატისა Q. ქრონიკონსამ Q.15 თუმსა Q. აღვსებისა Mm. 16 სახელ-იდვა + მას MQm.
17 ადარნასესი] ბაგრატ არტანუჯელისა, მამფლისა, ადარნასეს MQm. კურატპალატისა Q. მმა Mm.
18 დიდისამ Q. 19 კურატპალატისამან Q. უწყდა Q. 20 დასუმს Q. 25 არტანუჯელისა Mm. 26 თჯისა Q.

სუმბატ დავითის ძე

M294v
m193r გარდაიცვალა ადარნასე, ქართველთა მეფე, ძე დავით მოკლულისამ, ქრონიკონსა რ~მ~გ, და დაუტევნა ძენი ოთხნი: დავით, რომელი შემდგომად მამისა | თუსისა ქართველთა მეფე იქმნა, აშოტ კურაპალატი, და ბაგრატ მაგისტროსი და სუმბატ, რომელი ძმათა შემდგომად კურაპალატად დასუეს.

გარდაიცვალა გურგენ ერისთავი, ძე ბაგრატ არტანუჯელისამ, ქრონიკონსა რ~მ~გ, 5 მასვე წელსა შინა, რომელსა შინა ქართველთა მეფე ადარნასე მიიცვალა, და დაუტევა ამან გურგენ ძე მუცელსა შინა ცოლისა თუსისასა, რომელსა ეწოდა გურგენვე, სახელი მამისა თუსისამ.

გარდაიცვალა დავით, ქართველთა მეფე, ძე ადარნასე მეფისა ქართველთამასა, ქრონი- 10 კონსა რ~ნ~ზ, და არა ესუა ძე.

გარდაიცვალა აშოტ, ძე ბაგრატ არტანუჯელისამ, ქრონიკონსა რ~ნ~თ, თუესა ივნის- 15 სა, და არა ესუა ძე.

Q115r გარდაიცვალა გურგენ, დიდი ერისთავთერისთავი, ძე ადარნასესი, | რომელმან უმეტესნი სიმკნენი და ბრძოლანი ქმნნა ყოველთა მამათა მისთასა, და დაიმორჩილნა ყოველნი გარე- 15 მოხსნი, ქრონიკონსა რ~მ~ა, თუესა თებერვალსა ი~დ. არა ესუა ძე.

გარდაიცვალა მამფალი დავით, ძე სუმბატ არტანუჯელისამ, მონაზონობასა შინა, ქრონიკონსა რ~მ~გ, თუესა თებერვალსა ოცსა, და დაუტევა ძე თუსი სუმბატ, რომელიცა- 15 იგი დასუეს ერისთავთერისთავად.

გარდაიცვალა ბაგრატ მაგისტროსი, ძე ადარნასე ქართველთა მეფისამ, ქრონიკონსა რ~მ~ე, თუესა მარტსა, და დაუტევა ძე თუსი ადარნასე, რომელი შემდგომად მამისა თუსისა 20 T137r მაგისტროსი იქმნა | და შემდგომად მამის ძმათა კურაპალატი იქმნა. მასვე წელსა ბაგრატ M295r მაგისტროსის გარდაცვალებისასა ბასილი მონაზონი კლარჯი გარდაიცვალა, ძე ბაგრატ მამფლისამ.

გარდაიცვალა აშოტ კურაპალატი, ძე ადარნასე ქართველთა მეფისამ, ქრონიკონსა რ~მ~დ, და არა ესუა შვილი. და ამასვე წელსა აშოტ, ძე სუმბატისი, გარდაიცვალა, და არა 25 ესუა ძე.

m193v და შემდგომად აშოტ კურაპალატისა | ძმად მისი დასუეს კურაპალატად, სუმბატ

1 ქრონიკონსა – Q. 2 მამისამ თუსისამ Q. 3 კურატპალატი Q. 4 კულატპალატად დასუსტს Q. 5 გურგენ – Mm. 7 ძე გურგენ MQm. ცოლისასა M. თუსისა MQm. 8 თუსისა Mm. 10 არად Q. 11 თუსისა Q. 13 ერისთავთერისთავი Mm. 14 ყოველთა] ყოველნი MQm. და² – MQm. 15 თუსისა Q. 16 მამეფელი Mm. 17 თუსისა Q. ოცსა] კ~ Q. და – m. 20 თუსისა მარტსამ Q. 21 კურატპალატი Q. 22 გარდაცვალებისასამ Q. მონოზანი m. კალარჯი m. 23 მამეფ~ლისა M, მამეფელისა m. 24 კულატპალატი Q. მეფისა Mm. 25 რ~უ~დ Mm. 27 კურატპალატისა Mm, კურატპალატისამ Q. ძმა Mm. დასუსტს Q. კულატპალატად Q.

სუმბატ დავითის ძე

და ესე სუმბატ კურაპალატი, ძე ადარნასე ქართველთა მეფისათ, გარდაიცვალა ქრონიკონსა რ 3 შ, და დაუტევნა ძენი ორნი: ბაგრატ ერისთავთერისთავი, ომელი ქართველთა მეფედ დასუეს, რეგუნი, და ადარნასე კურაპალატი.

გარდაიცვალა [ადარნასე კურაპალატი], ძე ბაგრატ მაგისტროსისათ, ქრონიკონსა რ 3 ა, ომელი-ესე ძეთა შეიბყრეს და მონაზონ ქმნეს. მოკუდა უნებლიერ ფიჩუთა, და დაუტევნა 5 ძენი: ბაგრატ და დავით ერისთავთერისთავი. გარდაიცვალა ესე ბაგრატ ერისთავთერისთავი, ძე ადარნასე კურაპალატისათ, ქრონიკონსა რ 3 ვ, ხოლო მმათ მისი დავით კურაპალატი იქმნა დიდად.

გარდაიცვალა გურგენ, ძე გურგენის, ძისა ბაგრატ მამფლისათ, ქრონიკონსა რ 3 შ.

გარდაიცვალა ადარნასე, ძე სუმბატ კურაპალატისათ, მმათ ბაგრატ რეგუნისათ, ქრონი- 10 კონსა ს გ, და დაუტევა ძე დავით მცირე.

გარდაიცვალა სუმბატ ერისთავთერისთავი, კაცი მართალი, ძე დავით მამფლისათ, არტანუჯელი, ქრონიკონსა ს შ, და დაუტევნა ძენი ორნი: დავით და ბაგრატ. და შემდგომად T137v მიცვალებისა მისისა დღესა მეორმოცესა გარდაიცვალა ძე მისი ბაგრატ, და დაუტევნა ძენი M295v ორნი: სუმბატ | და გურგენ. 15

გარდაიცვალა სუმბატ, ძე ბაგრატ რეგუნისა, ქართველთა მეფისათ, ქრონიკონსა ს ი ბ, და არა ესუა შვილი.

გარდაიცვალა დავით, ძე სუმბატ ერისთავთერისთავისა დიდებულისათ, კაცისა მართლისათ; და გარდაიცვალა ბაგრატ რეგუნი, ქართველთა მეფე, ძე კურთხეულისა სუმბატ Q115v კურაპალატისათ, ქრონიკონსა ს ი დ, და დაუტევა ძე | თვისი უხუცესი გურგენ, ომელსა 20 უწოდეს მეფეთამეფე. და ამას გურგენს ესუა ბაგრატ, დედით აფხაზთა მეფისა დისწული, დემეტრესი და თევდოსესი. ვიდრე გურგენის გამეფებამდე ესე ბაგრატ მეფე მიქნა | აფხაზეთს, და ამისთვის გურგენს მეფეთმეფობა ეწოდა. m194r

გარდაიცვალა დავით, დიდი კურაპალატი, ძე ადარნასე კურაპალატისათ, ქრონიკონსა ს კ ა, და არა ესუა ძე. 25

და აოკრდა იმიერ-ტაო. და გამოვიდა ბასილი, ბერძენთა მეფე, და მისცნეს მას

1 და ესე – m. კულატპალატი Q. 2 რ უ შ Mm. ერისთავთაერისთავი Q. 3 დასუშს Q. რეგუნი M, რეგუნი m. ადარნასე კურაპალატი – Q. 4 მაგისტროსისა] არისროსი MQm. 5 შეიბყრეს m. და¹ – m. ფიჩუთა Mm, ფიჩუთა Q. 6 ერისთავთაერისთავი Q. 7 კულტპალატისა Q. ძმათ მისი] ძე მამისი Mm. კულტპალატი Q. 9 მამევ ლი-სა Mm. 10 კულტპალატისა Q. ძმა Mm. 12 მამევ ლი-სა M, მამეფელისა m. 14 მაცვალებსათ Q. მისისათ Q. დღესა – m. 16 მეფისა Mm. 18 ერისთავთაერისთავისა Mm] + შვილი Q. დიდებულისა] შიდებულისა Mm. 19 რეგუნი Q, რეგუნი m. კურთხეულისათ Q. 20 კურატპალატისა Q. თვისი – Q. რომელსათ Q. 21 ~ დედით ბაგრატ Mm. მეფისათ Q. 22 თეოდოსისი Q, თეოდოსესი m. 23 ეწოდა – MQm. 24 კულატპალატი Q. კულატპალატისა Mm. 26 იმიერ ტაო] იმარტაო Mm.

სუმბატ დავითის ძე

ციხენი აზნაურთა ამა დავითისთა. და დაიპყრა ბასილი მეფემან მამული დავით კურაპალატი-
სახ. და მივიღეს მის წინაშე ბაგრატ, აფხაზთა მეფე, და მამად მისი გურგენ. და მოსცა მათ
ბასილი მეფემან პატივი – გურგენს მაგისტროსობად და ბაგრატს კურაპალატობად, რამთამცა
ვითარ მტერ ყვნა ერთმანერთისა მიმართ მამა-ძენი ესე, და ამით ღონითა იმმაცუა. ხოლო
გურგენ ჭუშმარიტი და მართალი იყო და ვერა აღძრა გული მისი ზაკუთა ამით მიზეზითა და
ვერა უძლო ღონისძიებითა. 5

გარდაიცვალა ესე გურგენ მეფეთმეფე, ძე ბაგრატ ქართველთა მეფისად, ქრონიკონსა
ს კ შ, და დაუტევა ძე ესე თჯის ბაგრატ, აფხაზთა მეფე, კურაპალატი დიდი, და უუფლა
ტაოს, მამულსა თჯისა, და დაიპყრა ყოველი კავკასია თუთმპყრობელობითა ჯიქეთითგან
M296r ვიდრე | გურგენადმდე. ხოლო ადარბადაგანი და შარვანი მოხარკე ყო, სომხითისა კელმ-
წიფებითა ნებიერად განაგებდა. მეფე სპარსთად თჯის მეგობრად და ერთგულ ყო სიბრძნითა
და ძლიერებითა თჯისითა უფროოდ სახლეულთა თჯისთასა, და ბერძენთ მეფესაცა შიში
აქუნდა ამისი ყოვლადვე.

და ამან ბაგრატ კურაპალატმან მოიყვანნა კლარჯნი კელმწიფენი – სუმბატ და
გურგენ, ძენი ბაგრატ არტანუჯელისანი, თჯისნი მამის დისწულნი, დარბაზობად მის წინაშე
ციხესა შინა ფანასკერტისასა, და მუნ შინა შეიპყრნა იგინი. და აღიხუნა ქუეყანანი და
m194v ციხენი მათნი, რამეთუ იგინი | პატიმარ ყვნა ციხესა შიგა თმოგუსასა. და მუნ ციხესა შინა
თმოგუსასა გარდაიცვალა სუმბატ არტანუჯელი ქრონიკონსა ს ლ ა. და ეგრეთვე მასვე
ციხესა შინა გურგენცა გარდაიცვალა, ძმად სუმბატისი, ქრონიკონსა ს ლ ბ. ხოლო შვილნი
ამათნი წარვიდეს კოსტანტინეპოლედ, ძე სუმბატისი ბაგრატ და ძე გურგენისი დემეტრე,
ბასილი მეფისა წინაშე. და მათნივე შვილნი, კლარჯთა მეფეთანი, რომელ დაშოუს ამას
Q116r ქუეყანასა, მოისრნეს ყოველნი სიკუდილითა | პატიმრობასა შინა.

ამისსა შემდგომად მოვლო ბაგრატ ყოველი სამეფო თჯისი: აფხაზეთი, ჰერეთი და
კახეთი, მოვიდა და დაიზამთრა კევთა ტაოოსათა. და მო-რამ-იწია ზაფხული, მოვიდა მასვე
ციხესა ფანასკერტისასა წელსა მესამესა. და მუნ შინა გარდაიცვალა ესე ბაგრატ ქრონი-
M296v კონსა | ს ლ დ, თუესა მაისსა ზ, დღესა პარასკევსა. და დაუტევა ძე თჯის გიორგი, და
დაჯდა იგი მეფედ წლისა ი შ.

1 დავითის მამული m. 1-2 კურაპალატისა Mm, კულატპალატისა Q. 2 და² – Mm. გურგენ] – MQm. მათ] მას Mm. 3 მაგისტროსობა Mm. კურატპალატობა Mm, კულატპალატობა Q. 4 ვითა Q. იმმაც ვა Mm, იმმაცვა Q.
5 მართლი] მრავალი Q. ვერ ა Q. აზრა Mm. ზაკვითა Q. 6 ვერ Q. 7 მეფისა Mm. 8 ესე – Q. კულტპალატი Q.
9 თჯისად Q. 10 გურგენადმდე] გორანგეთამდე MQm. ადარბდგანი Q. 10-11 კელმწიფებით Q. 11 ნებიერ არ
Mm. 12 თჯისთასა და + რამეთუ MQm. ბერძენს მეფესაც m.13 ამის MQm. 14 კულტპალატმან Q. კალარჯნი m.
15 დისწულისანი M] მმასწულისანი m. 17 თმოგუსად Q. ციხესად Q. 19 ციხესა] წელსა Mm. მმა Mm.
სუმბატისა Q. 20 კოსტანტინეპოლეს m. 21 მეფისად Q. ამას] ამათ Mm. 22 ქუეყანასად Q. 23 და – Q.
25 ციხესად Q. მესამესად Q. 26 თუშსა Q. პარასკევსად Q.

სუმბატ დავითის ძე

ხოლო დაჯდა რამ ესე გიორგი მეფედ, განუდგა ამას ქუეყანად ჰერეთ-კახეთისამ, და ლადობითა აზნაურთამთა შეპყრობილ იქმნება ერისთავნი. მათ ქუეყანათ[ა] კუალადვე ეუფლნეს მათნი უფალნი, რომელთა პირველ აქუნდა იგი.

და ამის გიორგის მეფობისა მეშვეობა წელსა გამოვიდა ბასილი, ბერძენთა მეფე, ამას გიორგის მეფესა ზედა. ხოლო ესე გიორგი განვიდა ლაშქრითა დიდითა და დაიბანაკეს ქუეყანასა ბასიანისასა ორთავე მრავალ დღე, და არა მივიდეს ბრძოლად ერთმანერთსა ზედა, არაამედ მოერიდა გიორგი და მოვიდა და დაწუა ქალაქი ოლიტისი. [და მუნით მოვიდა კოლასა და] გამოუდგა კუალსა და მოუდგა უკ[უ]ანა მეფე ბერძენთამ. და შეკრბეს რამ უკანამავალნი გიორგისნი და წინამავალნი ბასილისნი ლაშქარნი, იქმნა ბრძოლად დიდი სოფელსა შინა, რომელსა ეწოდების | შირიმთა. და მრავლად მოისრნეს ორკერძოვე. და მოიკლნეს მუნ დიდნი ერისთავნი: რატი, ძე ლიპარიტისი, და ხურსი. და ვითარცა მოესმა ქმად ომისამ გიორგი მეფესა, აღბორგნეს, განვიდეს და მოვიდეს ადგილსა მას, სადა იყვნეს ბრძოლად, და მოვიდა მუნ ბასილი მეფეცა სპითა დიდითა.

და შეკრბეს იგინი იმიერ და ამიერ. და იქმნა მუნ ბრძოლად დიდი და მოისრნეს მუნ M297r ბერძენნი, დიდნი და ფრიადნი. და | წარმოიღეს გიორგისთა ავარი, და ეზომ განდიდნა 15 ბრძოლად იგი, რომელ სივლტოლად ეგულებოდა ბასილი მეფესა. გარნა გიორგისნივე სულმოკლე იქმნება, რამეთუ მორიდეს და წარმოვიდეს. ხოლო ბასილი უკ[უ]ანა წარმოუდგა და მოვიდა არტანს, და დაწუა იგი; და რომელი პოვა, ტყუე ყო. ხოლო გიორგი წარვიდა ნიალით კერძო სამცხედ, და მიუდგა მას უკ[უ]ანა ბასილი ჯავახეთით კერძო და მოაოკრა ყოველივე. გარდავიდა გიორგი თრიალეთად, და მოადგა ბასილიცა თრიალეთადვე. და რამ 20 Q116v ეახლნეს ერთმანერთსა, კუალად განძლიერდა გიორგი | ლაშქრითა, რამეთუ მოიყვანნა წანარნი და შაქნი. ხოლო იხილა რამ ესე ბასილი, შეიქცა თრიალეთით და უკ-მოვლო ჯავახეთი და არტანი დღეთა შინა ზამთრისათა და კუალად უბოროტესად-რე მოაოკრა. და წარვიდა და დაიზამთრა ხალდიასა, ქალაქსა ტრაპიზონთასა. და ვიდოდეს მოციქულნი ორთავე ამათ მეფეთანი ზავისათჯს ერთმანერთისა წინაშე და მშვდობისა. 25

ხოლო იქმნა ამას ჟამსა შინა განდგომილებად დიდი საბერძნეთს, რამეთუ შეირთნეს

1 რამ – MQm. ქუეყანად] ქუეყანასა MQm. კახეთისა Mm. 2 იქმნეს Mm. ქუეყანად Q. 3 პირველ – Q. 4 მეშვეობასა m. მეშვეობა და Q. მეშვეობა წელსა – m. 5 ზედა – m. 6 არამ Q. 7-8 და მუნით ... კუალსა და ACT] – MQm. 8 მოუდგა] გამოუდგად Q. რა Mm. 9 ბასილისანი Q. ბრძოლა Mm. შინა] მას Q. 10 მუნ – m. 11 ქმა Mm. ომისა Mm, პომისად Q. 12 მეფესად Q. მივიდეს ადგილსად Q. 13 ბასილიცა Q. 15 განადიდნა m. 16 სივლტოლა Mm. გიორგისნი m. 17 იქმნეს Mm. 18 ტყუებ Q. 20 თრიალეთად Mm. თრიალეთადვე Mm. რა Mm. 22 რა Mm. თრიალეთით MQm. უკ მოვლო M, უკუმოვლო Q. 23 უბოროტეს Q. 24 იზამთრა Mm, დაიზამთრად Q. ხალადასა M, ხალადსა m, ქუეყანასა ხალადსა Q. ტრაპიზონზას Mm, ტრაპიზონზას Q. 25 ერთმანერთსა Q. და – MQm. მშვდობისად Q. 26 ჟამსა – Q. განდგომილება Mm.

სუმბატ დავითის ძე

ბასილის სპასტეტი და წარვეზი, ძე ფოკას განდგომილისამ, და მეფე იქმნა ქსიფი, და M297v მიიღინეს მათ ყოველი აღმოსავლით-კერძი ქუეყანამ. ხოლო ღმერთმან ბასილის, დიდად შეშინებულსავე, პატივ-სცა, რამეთუ განუდგეს ქსიფი წარვეზს, და ყოველნივე ერნი, მისად მიმდგომელნი, შეიცვეს ციხესა შინა, შეიპყრეს და ბასილის წინაშე წარმოგზავნეს. და მან ექსორია-ყო იგი კუნძულსა შინა და მიმდგომთა მისთა მრავალთა თავი მოჰკუეთა, რომელთა 5 თანა იყო ფერის ჯოჯიკის ძე, ქართველი.

m195v და კუალად შემოიქცა ბასილი მეფე | და მოვიდა ბასიანს. და ითხოვდა იგი გიორგი მეფისაგან ციხე-ქუეყანათა და აღუთქმიდა ზავსა და მშკდობასა. ხოლო გიორგი მეფემან განავლინა ზუადი ლაშქრითა დიდითა უწინარეს თჯსსა. და დაილაშქრა ზუადმანცა ამიერ, კიდესა ბასიანისასა, რეცა ზამთრის სახედ. ხოლო თუთ გიორგი მეფე უკუანა ისრე 10 განვიდა ზავად წადიერი ლაშქრითა დიდითა და ძლიერითა. გარნა ორკერძოვე მზაკუარნი იგი აზნაურნი არა მიეშუნეს გიორგის ყოფად ზავისა, რამეთუ არა უნდოდა მშკდობამ, არამედ აზრახეს მას ბრძოლად. აწეს იგი ბასილის ზედა, რომელი-იგი ზავად და მშკდობად ჰერნებდა მისლვასა მათსა, და ჰერნებდა და მოელოდა. ხოლო გიორგისთა იწყეს ბრძოლად და აოტეს ზოგი ბასილის ლაშქრისამ. მაშინ უბრძანა ბასილი მეფემან დამოკიდებად წუერსა 15 ჰოროლისასა დაწერილი მათი, რომელნი მისად დაეწერნეს გიორგი მეფესა ჩუენსა სიმტკი-ცისა და ზავისანი. და ესრეთ ბასილი მეფემან ჰოროლისა წუერითა ამართნა იგინი. მიუპყრა ღმერთსა და თქუა: „იხილე, უფალო, წერილი ესე მათი და საქმე, რომელსა აწ იქმან“.

M298r და კუალად მოილო ბასილი მეფემან მელი | ცხოვრებისამ მანდილითა წმიდითა, და დასცა იგი ქუეყანასა ზედა და თქუა ესრეთ, ვითარმედ: „უკუეთუ მიმცე მე კელთა 20 მტერთასა, არღარა თაყუანის-გცე უკუნისამდე“. და ვითარ ესე ყო და თქუა, მყის მასვე უამსა იძლივნეს და მეოტ იქმნეს სპანი გიორგისნი, რომელნი-იგი პირველ მივიდეს; და გამოვიდეს მიერ კერძო ტალმანი მეფისანი რუსნი, და არა განერა ერთიცა პირველ Q117r მოსრულთა | მათ თუნიერ მცირედთასა. რამეთუ თუთ მეფე გიორგი და უძლიერესი ლაშქარი 25 მისი არღარა მისრულ იყო ჯერეთ ყოვლადვე, და მოიკლნეს მათგანნი მას დღესა შინა, რომელთაცა-იგი მშკდობის ყოფამ არა ენებათ, და მეოტ იქმნეს ყოველნი. და მოისრნეს

1 წარვიზი Mm] წარვიდა Q. განდგომილისა Q. ქისიფი Mm. 2 ბასილი Q. 3 განდგეს MQm. და – Q. 4 მომდგომელნი Q. ციხესამ Q. 5 მოკუშთა Q. 6 იყო – Q. 9 განალინა ზუადნი Q. ~ დიდითა ლაშქრითა Q. 10 ბასიანისასა Q. 11 მზაკვარნი Q. 12 მშკდობა Mm. 13 არამედ – Q. აწეს [იწუეს Mm, იწუეს Q. 14 მისულასა Q. და ჰერნებდა – Q. გიორგისითა Q. 15 დამოკიდება Mm. წუერისა Q. 16 დაწერილი მათი] და წუერილით (Q: წუერილით) მათ MQm. მისად – Q. მეფისა Mm. ჩუენსა Mm, ჩუენსა Q. 17 ზავისანი] ძლევისანი Mm. ჰოროლისა წუერთა Q. 18 და^{2]} – MQm. 20 მიმცემ Q, მიმეც m. 21 მტერთასამ Q. არღარამ Q. თაყუანის-გცე + შენ Q. 23 არამ განერამ Q. 24 მისრულთა Q. მცირეთასა m. 25 მოიკლნეს – AC. 26 რომელთაცა-იგი + და Q. მშკდობისყოფა Mm. არა ენებათ – MQm. იქმნეს Mm.

სუმბატ დავითის ძე

ურიცხუნი პირითა მახულისათა და რომელნიმე მეოფ იქმნეს. წარიღეს ბერძენთა ავარი დიდმალი და განძი სამეფო ყოველი სრულიად, რომელი აქუნდა.

m195r და წარმოიძრა მცირედ ბასილი | მეფე და მოუდგა უკუნანა. და კუალად იწყო ზავად და მშკდობად პირველისაებრვე, რამეთუ შიში აქუნდა საბერძნეთით კუალადცა განდგომი-ლებისა. და ყვეს მაშინ მშკდობად და დაიზავნეს.

M298v და მისცა გიორგი მეფემან მძევლად ძე თუსი ბაგრატ, სამისა წლისად, ყრმად ჩული, და მისცა ციხე ათორმეტი, და ქუეყანანი, დავით კურაპალატისა ნაქონები: ტაოს, ბასიანს და ჯავახეთს, შავშეთს. და ესრეთ წარვიდა | ბერძენთა მეფე ბასილი და თანა წარიტანა ბაგრატ, ყრმად მცირე. და შემდგომად სამისა წლისა შინავე წარმოგზავნად აღუთქუა გიორგის ბაგრატისი.

გარდაკდეს რამ სამნი წელნი, მაშინ წარმოგზავნა ბასილი მეფემან ქალაქით კოსტანტინეპოლით ბაგრატ, ძე გიორგისი, ვითარცა-იგი აღეთქუა. და მოიწია ბაგრატ ტაოს და შემოვიდა თუსისა მამულსა ბანას თანამოყოლითა მისად კატაბანისა აღმოსავლისათა ზღვრადმდე ბაგრატის მამულისა. ხოლო შე-რამ-იქცა კატაბანი იგი, მოემთხუნეს მას მანდატურნი წიგნითა, ესრეთა წერილითა, ვითარმედ: „მიიცვალა ბასილი მეფე, ძმად ჩემი, და ვიქმნა მე მეფე ყოვლისა საბერძნეთისად. და აწ სადაცადა მოწევნულ იყოს საკელმწი-ფოსა შინა ძე გიორგისი ბაგრატ, გარე-ვე-აქციე იგი სწრაფით და წინაშე ჩუენსა მოგზავნა“. და ვითარცა აღმოიკითხა კატაბანმან ბრძანებად მეფისა, მაშინ მსწრაფლ მოიქცა და დევნა უყო ბაგრატს, გარნა ვერ ეწია მას, რამეთუ თუსისა მამულსა შემოსრულ იყო იგი და განძლიერებულ ლაშქრითა, რომლისა ბრძოლად ვერდარა ეძლო კატაბანსა მას, არამედ გარე-უკუნ-იქცა და წარვიდა. ეჰა, დიდი და საკურველი მოწყალებად ღმრთისად! ვითარდა განერა მართალი კელთაგან შემპყრობელთა და მტერთა მისთასა, ქრონიკონსა ს მე.

M299r და მოვიდა ბაგრატ საბერძნეთით წინაშე მამისა თუსისა გიორგი მეფისა და დედისა თუსისა მარიამ დედოფლისა ქალაქსა მათსა ქუთათისს. და ესრეთ შეკრბეს იგინი მშკდობით, და მისცეს დიდებად და მადლობად | ღმერთსა მომადლებისათუს მათდა ესევითარისა მის კეთილისა. და შემდგომად ამისსა, რამ გარდაკდეს წელნი ორნი, გარდაიცვალა გიორგი,

1 მახულისათა Mm, მახულისათა Q. რომელნიმე] რომელნი MQm. 2 დიდმალი – Q. 3 და წამოიძრა ... უკუნანა] და წარმოუდგა უკანა ბასილი მეფე AC. 4 პირველისამბრვე Q. 4-5 განდგომილებითა M. 5 მშკდობა Mm. 6 და მისცა – Mm. ~ გიორგი მეფემან მძევლად მისცა Q. წლისა Mm. 7 ქუეყნანი – MQm. კულტპალატისად Q. ნაქონები Q. 8 ესრეთ] ერთს m. წარიტყანა Q. 9 წარმოგზავნად] წარმოგზავნეს Mm. 11 რა Mm. 13 აღმოსავლისათა + ვიდრე Q. 14 ზღურადმდე Q. 15 მმა Mm. 16 ვიქმნა MQm. მეფედ Q. იყო Q. 17 შინა] შენსა AMm, შენსად Q, ჩემსა C. ჩუენსად Q. 18 კატაბანმან + მან Q. მოიქცა + იგი Q. 20 რომლისად Q. კაპატანსა M. 21 და² – MQ. მოწყალება ღმრთისა Mm. 22 ს მე Q. 23 საბერძნეთით – MQ. მეფისად Q. 24 ქუთათის MQm. 25 დიდება Mm. მადლობა Mm. 26 რა Mm.

სუმბატ დავითის ძე

მამად ამის ბაგრატისი, თრიალეთს, ადგილსა მას, რომელსა ეწოდების მყინვარნი, ქრონი-
კონსა ს~მ~ზ, თუესა აგჟსტოსა ი~ვ და დამარხეს იგი ქუთათის.

და დაჯდა შემდგომად მისსა მეფედ ძე მისი ბაგრატ ცხრისა წლისა. ხოლო აზნაურ-
ნი ტაოელნი წარვიდეს | საბერძნეთს: ვაჩე კარიჭის ძე და ბანელი ეპისკოპოსი იოვანე, და
ამათ თანა უმრავლესნი აზნაურნი ტაოესა[ნი], რომელნიმე ციხოვანნი და რომელნიმე 5
უციხონი. განუდგეს ბაგრატს და მიერთნეს კოსტანტინეს, ძმასა ბასილი ბერძენთა მე-
ფისასა, რომელ შემდგომად მისსა მეფე იყო.

და წელსა მეორესა გამოგზავნა კოსტანტინე მეფემან პარკიმანოსი თუსი მიუწდომე-
ლისა ძალითა, ლაშქრითა თუსითა და განძითა ურიცხუთა ყოვლად უძლიერესად ბასილი
მეფისაცა. მოვლო და მოაოკრნა ქუეყანანი იგი, რომელნი პირველ მოეოკრნეს ქუეყანანი 10
ბასილი მეფესა, და უმეტესცა. რამეთუ მიიწია ესე თრიალეთს, ციხესა ქუეშე კლდეკართასა,
M299v სადა-იგი იყვნეს მაშინ აზნაურნი ბაგრატისნი, და ბრძოლა ყვეს, გარნა არა დიდად. და
განდგეს კუალად აზნაურნი, და მისცნეს ციხენი. ჩანჩახამან, ერისთავმან შავშეთისამან,
მისცა ციხე წევთისა, და თუთ წარვიდეს იგინი საბერძნეთს.

ხოლო აღაშენა სიმაგრე საბა, მტბევარ ეპისკოპოსმან, მახლობელად ტბეთის ეკლე-
სიასა და სახელ-სდვა მას სუეტი. და შეკრიბა მაშინ მან ერი თუსი და შევიდეს მას შინა 15
თუთ საბა, მტბევარ ეპისკოპოსი, და ეზრა, ანჩელ ეპისკოპოსი, და შავშეთის აზნაურნი, და
განძლიერდა მას შინა.

m197r ხოლო მოავლინა მუნ პარკიმანოსმან იოვანე ხარტულარი, სახელით ვალანგ, ლაშქრითა
დიდალითა, და თანა მოსცა მას ძე გურგენ კლარჯისა, დემეტრე, რეცა შესატყუენელად
ქუეყანისა მკუდრთა, რომელი-ესე იქმნა ესრეთ: რამეთუ მიიქცეს ერნი სოფლიონი, უგუნურ-
უსუსურნი ცნობითა და გონებითა, და გამოადგინეს ლაშქარი სუეტსა მას ტბეთისასა, და
ჰბრძოლეს ძლიერად მრავალღონედ. და ღმერთმან განაძლიერნა მყოფნი იგი სუეტსა მას შინა
მადლითა და მეოხებითა წმიდათა მოციქულთამთა და ლოცვითა წმიდათა ამათ მღდელთ-
მოძლუართამთა. და ვითარცა ერთგულნი და ჰემმარიტნი მარტკლნი საღმრთონი თავთა
თუსთა სიკუდილად განსწირვიდეს, და კორციელთა უფალთათუს თავთა თუსთა განსწირვიდეს 25

1 მამა Mm. ამის] მისი Q. 2 თუშსა Q. ი~ვ] ი~ე Q. ქუთათის MQm. 3 წლისა Mm. 4 ვაჩე კარგის ძე Mm.
ებისკოპოსი Q. იოვანე – MQm. 5 ამათ] მათ Q. ციხოვანნი] ციხეთა MQm. 6 კოსტანტის ACQ, კოსტანტინე m.
7 რომელ MQm. 8 მეორესა მ Q. კოსტანტი ACMm. 9 ლაშქრისა Q. თუსისათა Mm. 10 მოაოკრა Mm.
რომელ Q. მოაოკრნეს Q. 11 მიწია Q. 13 ჩანჩახი ACMm. 14 წევთისა] ცევთისა Mm. 15 საბად Q.
~ ებისკოპოზმან მტბევარმან m. ებისკოპოსმან Q. მახლობლად Q. 15-16 ტბეთისა ეკლესიისა Q. 16 სუეტი Q.
ერი თუსი] ერისთავი Q. 17 საბად Q. 19 პარკინზმან Q. ხარტულარი AC] ხალტვირალი M, ხალტკრალი Q,
ხალტულარი m. ვალანგ Q. 20 კალარჯისა m. შესატყუენელად Q. 21 ~ ესრეთ იქმნა m. 22 ლაშქარი Mm.
სუეტსა Q. 23 სუეტსა Q. 26 და კორციელთა ... განსწირვიდეს – Q.

სუმბატ დავითის ძე

M300r და სისხლთა დასთხევდეს სიტყუსაებრ მოციქულთადასა, და | განძლიერდებოდეს. ყოველთავე ეტყოდეს, ვთარმედ: „ნუმცა შეგკტყუბენ ჩუენ ლიქნანი ესე და საფასენი მსწრაფლ წარ-
მავალნი, არამედ მოვიგორ მადლი ერთგულებისათ და გურგუნი ახოვნებისათ“.
რამეთუ მბრძოლნი იგი, გარემოდგომილნი მათდა, ლიქნიდეს აღთქმითა და ქადაგებითა კეთილითა და
საფასეთადთა.

ხოლო ესევითარად რამ ღელვად აღტეხილად იგუემებოდა აღმოსავლეთი, მსწრაფლ
ეწია რისხვად უმსჯავროსა მას მეფესა კოსტანტინეს, მსგავსადვე ივლიანეს უსჯულოსა
უწყალოებისათ ბაგრატ მეფისა ჩუენისა მოოკრებისათ მამულისა მისისა. და მოსწრაფედ
მოუწერა პარკიმანოსს, პროედროსსა თუსსა, რათა მსწრაფლ შეიქცეს იგი ლაშქრითურთ
თუსით და მოვიდეს კოსტანტინეპოლედ. და წარვიდა იგი, ესმა რამ ესე. და ვთარცა 10
Q118r გარდაიცვალა ესე კოსტანტინე მეფე, დაუტევა შემდგომად მისსა მეფობად რომანოზს, | ნა-
თესავსა და მიმდგომსავე თუსსა.

ამისსა შემდგომად წელსა მესამესა სანატრელმან დედოფალმან მარიამ, დედამან ბაგრატ
მეფისამან, შეიმოსა სიმწე და ახოვანებად, რამეთუ ნაშობი იყო ბრწყინვალეთა მათ ძლიერთა
m197v და დიდთა | მეფეთა არშაკუნიანთა, და წარვიდა კოსტანტინეპოლედ წინაშე რომანოზ მეფისა 15
გვედრებად მისა, რათა მშკდობა ყოს აღმოსავლეთისათ და რათა არლარა იყოს ბრძოლად
M300v ბერძენთა და ქართველთად, და გლახაკნი დაწყნარებულ და მყუდრო იყვნენ, და რათა
მიუთხრეს პატივი ძესა თუსსა ბაგრატს მეფესა წესისაებრ სახლისა [მათისა].

---

1 მოციქულნი MQm. 2 შეგვიტყობენ Mm, შეგკტყუბენ Q. 3 ერდგულობისა Q. 4 ჰლიქნიდეს Q. ქადებითა Q.
კეთილთა m. 6 რა Mm. იგუშმებოდა Q. 7 უმსჯავროსად Q. 8 უწყლობისათ კ. მეფისა Q. ჩუენისა + და Q.
9 პარკიმანოსა პოროადროსად Q. 10 თუსით – Q. მივიდეს Q. რა Mm. ვთარცა] ვიდრე მივიდოდა AC.
11 კოსტანტი AMQm. მეფობა Mm. 11-12 რომანოზის ნათესავი მიმდგომსვე Q. ნათესავი Mm. 13 მესამესა Q.
14 ახოვნება Mm. 15 არშაკუნიანთა] არბაკთა Mm, არშაკთა Q. კოსტანტიპოვლედ Q. 16 მისსა Q. არლარად Q.
17 დაწყნარებულ M. იყუნენ M. 18 თუსსად Q. მეფესა Q. სახელისა M.

